

Lojze Peterle

Slavnostna akademija Društva poslancev
Državni zbor
Ljubljana, 10.1.19

Spoštovani gospod predsednik Državnega zbora RS, predsednik, kolegice in kolega iz Društva poslancev 90, sedanji poslanke in poslanci, ekscelence, gospe in gospodje!

V veselje in čast mi je, da vas lahko po prijaznem vabilu obeh predsednikov Dejana Židana in dr. Mitje Slavinca nagovorim ob praznični priložnosti, ki je vredna spomina in zdravice.

Praznujemo 25 let članstva Republike Slovenije v Svetu Evrope, najstarejši vseevropski mednarodni organizaciji.

Po vstopu v OZN maja 1992 je bila včlanitev v Svet Evrope druga bistvena in svetla točka, ki jo je Slovenija dosegla v prvem letu samostojne državnosti na zahtevni poti umeščanja na politični zemljevid sveta. V čast mi je, da sem kot zunanji minister lahko vodil proces včlanjevanja, ki ga je pred tem začel minister dr. Dimitrij Rupel.

Članstvo v Svetu Evrope je pomenilo dokaz zavezanosti Slovenije spoštovanju človekovih pravic, demokracije in pravne države. Bila je potrditev naše državnosti. Sprejeti smo bili v družbo držav, ki delije iste temeljne vrednote in načela. Bila je pomemben korak na poti v članstvo v EZ in NATO, kar smo dosegli enajst let pozneje.

Dovolite mi, da se spomnim ob tej priliki ključnih predpogojev za doseg tega pomembnega cilja.

Začel bom z državotvorno voljo slovenske pomladi, ki je z zmago Demosa na prvih demokratičnih volitvah spomladi 1990 zagotovila notranje politične pogoje, da je projekt samostojne

države postal in bil izveden kot ključni del programa demokratično izvoljene oblasti.

Ta preboj je bila politična podlaga za plebiscit, s katerim smo 23. decembra 1990 vsemu svetu dokazali močno skupno politično voljo in projekt samostojne državnosti dodatno demokratično legitimirali.

Z veseljem se spominjam, da smo zakon o plebiscitu v soodgovornosti pozicije in opozicije sprejeli brez glasu proti. Svet je doživel enotno in odločno Slovenijo.

Pol leta kasneje smo kljub zapisani pravici do samoodločbe v tedanji skupni državi ob proglasitvi samostojnosti doživeli vojaško agresijo tedanje JLA. Z zmago v vojni za Slovenijo je ves svet vzela na znanje, da poti nazaj ni. Septembra 1991 se je za vedno poslovila jugoslovanska vojska, oktobra smo uvedli svoj denar, 15. januarja 1992 nas je priznala Evropska skupnost, maja istega leta smo postali polnopravna članica OZN. Republika Slovenija je postala suveren in priznan državni subjekt.

Širinajstega maja 1993 nas je v Strasburgu naklonjeno in prijazno sprejela takratna generalna sekretarka Sveta Evrope gospa Catherine Lalumiere. V dar smo ji prinesli Plečnikove stole, kakor kasneje tudi kanclerju Helmutu Kohlu za njegov ključni prispevek k mednarodnemu priznanju Slovenije.

Spomnili smo se tudi, da je bil pet let pred nami, leta 1988, v Strasburgu dr. France Bučar. Na parlamentarni skupščini Sveta Evrope je povedal resnico o Jugoslaviji. Tam so mu ploskali, doma ne.

V teh petindvajsetih letih nismo spali. Postali smo aktivna in uspešna država članica, doma pa smo ustanovili Informacijsko-

dokumentacijski center Sveta Evrope, da bi ga čimbolj približali našim ljudem.

Dovolite mi, da ob tej priliki izrazim priznanje in hvaležnost gospodu Andreju Novaku, prezgodaj umrlemu prvemu veleposlaniku Republike Slovenije pri Svetu Evrope. Zastopal nas je kot Evropejec s slovenskim srcem, s finim občutkom za poslanstvo Sveta Evrope, z osvajajočo osebnostjo in diplomatsko modrostjo.

Gospe in gospodje, Svet Evrope ostaja eno od ključnih mest, ko gre za uveljavljanje človekovih pravic, pravne države in demokracije.

Vse se začne pri spoštovanju človekovega dostojanstva. Brez tega ni pravne države, tudi ne socialno tržnega gospodarstva. Slovenija je temu zavezana po liniji EZ in SE.

Ko se poslavlja generacija, ki je v prejšnjem stoletju doživela tri totalitarizme in nanje odgovorila s projektom svobodne, demokratične in združene Evrope s človekom v sredini, je pred nami odgovornost, da evropsko zgodbo, ne samo zaradi miru, nadaljujemo komplementarno po liniji Sveta Evrope in EZ.

Svet Evrope ostaja pomemben okvir za uveljavljanje temeljnih vrednot in načel, brez katerih bi bilo prizadeto dostojanstvo ljudi in omejene možnosti za sožitje in sodelovanje.

Danes se soočamo v zvezi s človekovimi pravicami z novimi izzivi na številnih področjih. Nova tehnologija omogoča spočetje in razvoj človeka iz treh, ne samo dveh dednih osnov, avtonomni, samoučeči se roboti odpirajo nova vprašanja odgovornosti - eni predlagajo, naj dobijo status pravne osebe. Pravice avtorjev se dogajajo v novem okviru.

Digitalizacija in umetna inteligenca lahko služita človeku, lahko pa povzročata novo in nepravično socialno diferenciacijo. Da o vprašanjih zasebnosti in kontrole nad državljani ne govorim.

Slovenski politiki želim močno ambicijo in svežih idej pri delu v Svetu Evrope, še posebej, ko populizmi in nacionalizmi nastopajo proti temeljnim dosežkom v evropski zgodovini. Kako pomembno vlogo bomo igrali, ni odvisnosti od velikosti naše države, ampak od moči naših idej in pobud. Državljanke in državljani Evrope nas bodo sodili po tem, koliko smo res postavili človeka v sredino.

Želim, da Slovenija ni samo zavzeto na strani varstva človekovih pravic, pravne države in demokracije, ampak je pozorna tudi na vprašanje identitete in medkulturnosti. Naj podpira različnost, ki bogati, ne tiste, ki razdvaja. Naj drugim pomaga razumeti, v čem in zakaj je Srednja Evropa drugačna od Zahodne in pri čem je nujen dialog.

Želim si tudi, da bi bila močno pozorna do držav Jugovzhodne Evrope, ki se še trudijo uresničiti ponujeno evropsko perspektivo. Evropska zveza se je večkrat razširila, Evropa pa še ni združena.

Naj dodam, da si želim tudi, da bi tisto, za kar se zavzemamo v Svetu Evrope, v polnosti uresničili doma, tudi, ko gre za odnos do preteklosti.

Na koncu bi se rad zahvalil nekdanjim sodelavcem na MZZ za predano delo na poti v EZ, bivšemu ministru dr. Dimitriju Ruplu pa za njegov delež v pripravah na projekt.

Slovenke in Slovenci, državljanke in državljani Republike Slovenije, iskreno vam čestitam k prvemu uspešnemu četrletju v svetu Evrope.

Naj bo leto 2019 na vaši strani in naj bo človek povsod po Evropi
v sredini!

Hvala lepa.